

Crítica Socialista

PUBLICACIÓ DE
UNIVERSITAT
POPULAR (UP)
Sector
Universitari
de FSP
Octubre 1967
nº 2

"NO PRETENEM CREAR UN PLA ETERNAMENT
VALID: PER AQUESTA RAÓ, NOSALTRES CON-
TEMPORANIS, A TOT AIXÒ QUE EXISTEIX,
DEBEM DONAR-LI UNA VALORACIÓ CRÍTICA
SEPARADA DE COMPROMISOS, EN EL SENTIT
DE QUE LA NOSTRA CRÍTICA NO DEU TEMER
NI ELS SEUS RESULTATS, NI EL CONFLICTE
AMB ELS PODERS INSTITUÏTS"

K. MARX

EDITORIAL

L'història de la humanitat, ve determinada pel quotidià enfronta-
ment amb la naturalesa. Es a dir, per aquesta lluita, expressió de l'ac-
tividat productora del home, encaminada a superar la pròpia supersta-
ció al medi físic, per el domini de les seves lleis.

Les relacions (socials o de propietat: PRODUCCIÓ) que la complexi-
tat creixent de l'activitat productiva va teixint (complexitat fun-
cional sorgida amb la divisió del treball) nascudes sobre la base
de determinats nivells de possibilitat material i de instrumentació
tècnica disponibles (INFRAESTRUCTURA), donen lloc a determinades for-
mes d'organització de la producció i distribució de les riqueses
obtingudes per aquesta (ESTRUCTURA).

Al mateix temps, de la relació de força en la que els homes es
veuen sotmesos respecte la natura, determinada per la corresponent
infraestructura en una estructura de producció concreta, s'en despren
per aquets homes, una concepció global del medi físic que els limita,
de les relacions amb els altres homes fins i tot, una manera determi-
nada d'entendre's a si mateixos. Apareixen així, projecció de l'exis-
tència social del home en unes estructures determinades, tota una
serie de valors, els culturals, que en certa forma s'autonomitzen
tendeixen a institucionalitzar-se (procés aquest que conforma la
SUPERESTRUCTURA) condicionant la pròpia estructura de la que és reflexe
i passant a convertir-se amb el temps, en primeríssim calcificador
d'aquesta. En efecte, quan sota la pressió de noves formes de produc-
ció que alteren la composició de la infraestructura fent inevitable
el canvi en les relacions de producció (caracteritzadores de l'estruc-
tura existent) i que deuen trobar-se en inevitable congruència amb
aquella, es manifesta com element veritablement conservador que difi-
culta el canvi.

Les interrelacions entre les tres característiques de infraestructura, estructura y superestructura determinen un modus de producció. Es donen d'aquesta manera els diferents modus de producció: primitiu, esclavista, feudal, capitalista, socialista.

En la societat primitiva, la superestructura imperant era simplement una visió màgica i elemental del món, pur reflexe de l'activitat caçadora i nòmada que en el clan, determinava el seu viure: el caçador pintava en les caveres perquè així seria segura la peça.

Amb la diferenciació de la societat en classes, mes tard la superestructura es converteix en element justificatiu del domini de uns homes sobre altres, i, de fet, elements superestructurals característics dels anteriors modus, dificultant l'esquematzació, sobreviuen els canvis revolucionaris que substitueixen unes estructures per altres.

La revolució, s'explica així, com l'ajust que s'ha de veure a resoldre la disparitat seguida entre l'evolució de les forces productives i la de les relacions de producció que configuren l'estructura. Es a dir, en la contradicció entre les formes de producció noves i les relacions de producció velles que encara es mantenen del antic modus, és on cal buscar les causes del fet revolucionari.

(ve de la plana 17)

Intens "explotadors" de programes revolucionaris poden caure fàcilment en el dogmatisme i l'irrealisme tan si són soviètics com xinesos o patrocinats desde qualsevol recó del món. Avui més que mai hi cal al internacionalisme proletari una actitud autenticament dialèctica que englobi dins l'objectiu comú de la societat sense classes, els diferents programes que potencien una transformació revolucionaria de les estructures sociopolítiques arreu del món.

Trovar el nostre propi camí vers aquest procés revolucionari és la tasca que hem assolit i la contribució obvia i més vàlida a la causa del socialisme.

Per una banda, trobar el camí envers el socialisme a cada país, requereix una anàlisi molt rigorosa, si no es vol caure en el revisionisme o en el revolucionarisme fàcil i estèril. Per altra banda, oblidar que la lluita pel socialisme a tot el món, ve condicionada en gran part (Vietnam, Rep. Democràtica, etc. Han passat 9 anys de Cuba, i els americans han recollit l'experiència) per la situació a nivell mundial, és limitar-se a fer actes tan heroics com ineffectius.

ENTORN A L'EVOLUCIO HISTORICA DELS
ACTUALS MODOS DE PRODUCCIO I LLIURS
SUPERESTRUCTURES POLITIQUES

El capitalisme industrial que a partir de 1760 comença a ser la base material determinant del món occidental transformant les estructures de les nacions burgeses, té el seu inici a realitzar el mòbil històric de la burgesia ascendent. Mòbils que en l'ordre econòmic eren el màxim profit individual i la lliure expansió de la iniciativa privada recolzant-se en una economia de mercat portada a la seva plenitud i en l'explotació del treball (com treball assalariat) pel capital, explotació ideològicament justificada, jurídicament establerta i sociològicament instaurada.

D'una banda, fent del mercat un mecanisme autònom decisiu, regit per lleis pròpies, que prevaleixen sobre la realitat humana inscrita en les relacions socials de producció fins a l'extrem de que l'home que produeix i consum queda reduït a la condició de "cosa" econòmica, i lliurant al mateix temps aquest mercat deshumanitzat i prepotent al joc d'egoismes privats en competència lliure, les societats industrials burgeses es formen i desenvolupen com societats on l'econòmic, dissociat de tota fonamentallitat humanista i comunitaria tendeix a créixer com aparell autònom invadint totes les esferes de la vida privada i pública dels homes i imposant a tot arreu, en darrer terme, els interessos de la classe econòmicament determinant, la burgesia.

D'altra banda, la separació en tota societat de règim capitalista entre d'un costat els propietaris privilegiats dels capitals i instruments de producció, i de l'altre als simples propietaris d'una força de treball obligats a vendre-se-la com mercaderia per a poder subsistir, fa que les relacions socials de producció siguin constitutivament relacions d'explotació del treball pel capital i que les societats burgeses, desenvolupant-se econòmicament a partir d'aquesta explotació d'una classe per altra, siguin estructuralment societats classistes, i per tant, oposades al mutual reconeixement de l'home per un pla de llibertat i igualtat i a l'establiment de llaços comunitaris autèntics i orgànics en la vida social.

La primacia de l'econòmic en la vida real de la societat i l'estructura classista d'aquesta comanen doncs decisiuament la dinàmica de les nacions burgeses, marcada pels dos fets que caracteritzen el capitalisme industrial com sistema econòmic:

1) la tendència a l'expansió permanent, que s'explica d'una banda pel caràcter evolutiu de la tecnologia industrial, que acreix incessantment el nivell de les forces productives, i d'altra banda, pel fet de que l'economia de mercat, homogeneïtzant a tots els homes en una mateixa condició abstracta de virtuals compradors i venedors de mercaderies, dona al capitalisme una potencial universalitat que l'inclina a desbordar tots els particularismes extraeconòmics (religiosos ètics, geogràfics, ètnics tradicionals), -- començant ja en l'èria nacional per unificar l'espai econòmic de cada país, inserint totes les cèl·lules productives en un transtúnic d'interdependència. L'efecte d'aquesta expansió permanent -- del capitalisme és el d'accentuar cada vegada més el caràcter social de la producció, especialment amb l'aparició de forces productives --ferrocarrils, electricitat, energia atòmica-- que desbordant l'esfera activa del petit capitalista, no és possible ser produïdes i consumides a escala social;

2) el desordre o irracionalitat de la producció en règim capitalista, que deriva del fet de que un mode de producció tan fortament orientat, com hem vist, en el sentit d'una socialització objectiva de la producció, estigui al mateix temps abandonat, tènica i tècnicament a l'espontaneïtat cega del mercat, i pràcticament al caprici dels interessos privats dominants en el joc de la competència, en lloc de ser planificat racionalment per a posar, amb sentit humà i elasticitat dinàmica, la massa global dels recursos productius de que la societat disposa en cada moment al servei de les necessitats socials (privades i públiques) conscientment definides i especificades.

Tots dos fets, coexistint i interpenetrant-se, manifesten la contradicció fonamental entre d'una part el caràcter social implícit de la producció en règim capitalista (capaç de crear fins i tot, i contra els particulars interessos a llarg plaç del capitalisme, la base material possibilitadora d'una socialització racional dels recursos mundials) i d'altra part, el caràcter privat de la propietat dels mitjans de producció (quan pel contrari, aquests mitjans són sempre objectivament, en règim capitalista, mitjans de producció socials), i és aquesta contradicció la que manifestant-se històricament a través de l'expansió sistemàtica i permanent d'una producció anàrquica, dona el seu específic caràcter contradictori i conflictual a la dinàmica del capitalisme i de restructurament del desenvolupament de les societats industrials burgeses, que es troben sotmeses permanentment, encara que amb intensitat, extensió i periodicitat variables, a la corrosió de dos fenòmens típics;

a) les crisis econòmiques a que donen lloc els desequilibris en el procés de creixement capitalista produïts pel caràcter anàrquic de la producció i que arrosegueu conjuntures de superproducció i de desèmpieo compatibles amb el subconsum en bens essencials d'amples sectors de la població, amb la no satisfacció de necessitats socials (p. ex: cultura, vivenda, sanitat) entant no resulten rentables des d'una perspectiva capitalista, i amb l'utilització restrictiva de les forces productives socialment disponibles per a mantenir els preus de monopoli;

b) les crisis socials, d'incidència directa en l'econòmic i provocades per les reivindicacions obreres de salaris més alts, reducció de la jornada de treball i humanització dels mètodes de producció, i que tenint que expressar-se forçosament en termes d'acció de classes donat el caràcter classista de la societat burgesa, no fan sinó manifestar en el fons la protesta natural i tenaç de la força de treball, en tant que realitat humana, contra la seva condició de mercaderia deshumanitzada a que el capitalisme objectivament la té reduïda.

Es doncs tota aquesta plataforma conflictual i contradictòria - la que condiciona fortament el desenvolupament històric de les societats burgeses occidentals, que en creu més o menys elevat, a ritme més o menys intens, en funció de la forma particular en que cada una d'elles passa del mode de producció feudal al capitalista i en funció també de les seves característiques ètniques físiques i culturals han seguit totes una semblant trajectòria en tant s'integraren en un mateix moviment de civilització que, intercomunicant-les entre si, procurava una perspectiva unificadora a les desigualtats de desenvolupament entre elles.

LA FASE DE LA LLIURE COMPETÈNCIA

La fase inicial d'aquest procés històric, comprès entre els anys 1830 aproximadament, es defineix en l'ordre econòmic pel creixement

ment de la petita indústria en unitats de producció autònomes i disperses coexistint amb certs residus del mode de producció pre-capitalista, especialment un fort sector artesanal, creixement inicial dominant per la limitud de la lliure competència generalitzada entre capitalisme individual i per les condicions inhumanes de l'explotació d'un proletariat industrial encara embrionari, enmascarada baix la pretesa llibertat contractual entre capital i treball en les relacions de producció.

Ambdós fenhmens foren possibles pel fet de que les societats burgeses s'estructuraren en formes polítiques lliberals que, d'una banda, establint l'autonomia del món econòmic respecte a l'Estat limitaven la funció d'aquest a protegir la propietat privada i la llibertat industrial i comercial, i d'altra banda, donat que per la seva primàcia natural en les societats burgeses, l'econòmic determina la substància real de la vida humana, com abans -- hem vist, permetien a la burgesia, mitjançant discriminacions -- classistes en l'exercici del dret polític que vinculaven aquells drets a la propietat de bens o de funcions socials, impedir l'accés real de les masses populars en creixement a la vida pública i fer que la democràcia política lliberal tingués un caràcter purament formal, meditzada pel poder econòmic.

Socialment, aquesta primera fase de les societats burgeses està marcada per dues línies tendencials que porten vers: 1) la formació d'un proletariat industrial, que en aquest període, a causa de la seva dispersió geogràfica i relatiu pes quantitatiu en la societat, no té encara oportunitat de prendre consciència col·lectiva com classe definida; 2) la supremacia econòmica, política i social de la gran burgesia, a expenses de tots del proletariat neixent, sinó també de la petita i mitja burgesia (inferior a aquella en capital i en ingressos), sobre la classe dels grans propietaris agraris (marcada de l'activitat productiva i acumuladora de riquesa de la gran burgesia) i més encara sobre els estrats o grups socials vinculats al antic mode de producció -- pagesos pobres, artesans independents que prenen en gran part el camí de la proletarització.

D'altra banda cal relligar totes aquestes perspectives econòmiques, polítiques i socials amb un fenhmen general a totes les societats industrials burgeses durant la seva fase primera: l'expansió del sentiment i de la idea nacional, ben manifestada a través de les convulsions que remouen l'Occident en aquest període i -- fins 1848, i que superant la seva fonamentació en el nacionalisme dinàstic, tendeixen a basar-se en el concepte de comunitat nacional, entesa com integració voluntarista dels individus que formen un poble, i buscant la seva encarnació, com nació sobirana, en l'Estat nacional. Aquest nou sentit del nacionalisme, vinculat al desenrotllament de les nacions burgeses, servei, tant que fenhmen psico-social de resonància popular, per a enmascarar l'absència de llaços comunitaris reals i autèntics en aquestes nacions i el caràcter classista de les seves estructures, pel fet de que el mite d'una comunitat nacional transcendint idealment i efectivament el procés econòmic social real, contribuï a justificar i consolidar l'estructura d'explotació de l'home per l'home pròpia de tota societat industrial burgesa.

Afegim, per a finir, que, continuant el procés cultural obert -- per l'humanisme modern a través d'un saber científic tendint a -- ex tendre el coneixement i domini de l'home sobre el món material, i d'un saber filosòfic tendint a donar a aquesta aventura humana a partir de l'esforç autònom de la raó individual, un procés en el que s'aporta el pensament democràtic sorgit amb la Revolució francesa, la dinàmica sociocultural de les societats burgeses en la seva etapa inicial està dominada per dos fenhmens característics.

a) l'alt grau de desenvolupament de les ciències físiques i naturals i el valor social que aquestes premen pel fet de la seva creixent aplicació utilitària, tot el qual fomentava un materialisme optimista apuntat en la teoria del progrés que veia en aquest darrer l'instrument mitjançant el qual, a través del desenvolupament de la racionalitat humana, es resoldrien progressivament els conflictes i les contradiccions de la vida històrica; aquesta tendència i aquesta corrent d'opinió tendirien a mantenir-se i a reforçar-se donat el caràcter eminentment tècnic de les societats burgeses, o en altres termes, donada la correlació natural entre el progrés de les ciències i les tècniques i el desenvolupament del capitalisme industrial, que havia de donar al desenvolupament d'aquelles una base social cada vegada més sòlida, forta i ampla.

b) el predomini dels sistemes filosòfics i econòmics del lliberalisme, que volien conciliar en una síntesi ideològica la contradicció entre d'una part, la doctrina laica del dret natural i de la moral humanista, elaborada teòricament a partir del racionalisme idealista, i de l'altra, un món històric concret -el de les societats industrials burgeses- definit per la lluita despiadada entre egoismes individuals. Afirmant que l'especulació i desllistade la raó humana autosuficient, sense necessitat d'apoiar-se en cap realitat transcendent i independent de l'experiència canviant del món històric-social, podia formular veritats universals, i proclamar també l'armonia natural entre els interessos individuals deixats en llibertat i la teoria de que l'egoisme civilitzat de l'home econòmic és la base d'una economia --conforme als interessos generals de la societat, el lliberalisme afirmava com ideologia natural, espontània, del mode de vida burges.

En aquest sentit val a dir que tot el llarg d'aquest primer període de les societats industrials burgeses, la dinàmica sociocultural d'aquestes tendria progressivament a desenvolupar el ritme del lliberalisme, a anar revelant el seu caràcter d'idealisme abstracte i a la vegada d'ideologia burgesa, i això per dos camins:

1) sociològicament, a mesura que el procés econòmic-social objectiu de les societats industrials burgeses aprofundia l'abisme entre la ideologia lliberal que volia explicar la forma de vida burgesa, i la realitat viva d'aquesta vida burgesa, que desenvolupava estridentment la imatge teòrica que d'ella elabora el lliberalisme.

2) culturalment, amb l'aparició ja des de principis del segle XIX de dos elements de ruptura en el si de la dinàmica sociocultural de les societats burgeses: la crítica hegeliana de la noció abstracta de llibertat, pròpia del lliberalisme, i del mite de l'individualisme subjectivista i sense perspectiva històrica, crítica que sense sortir del marc social de la cultura burgesa, obria les portes a tota una corrent de pensament centrat en la denúncia de la dissociació entre pensament i realitat que caracteritzava al lliberalisme i també de les contradiccions de les societats burgeses; en segon lloc, la formalització del pensament social suscitada per la fermentació ideològica de la Revolució Francesa, que donava lloc a les diverses corrents del socialisme. Una i altra línia de pensament havien de jugar un important paper en l'etapa següent del desenvolupament de la civilització industrial capitalista, pel que es refereix a la seva estructura i dinàmica cultural.

EL P.A.S.A. CAPITALISTE E DE MONOPOLIS

Aquesta segona fase, que comença els voltants de 1914 i arriba fins 1914 amb l'escat de la primera guerra mundial, emmarca un prodigiós moviment d'expansió del capitalisme industrial, especialment potenciat per l'aparició, en les darreres dècades del segle passat, de l'electricitat i del motor d'explosió, moviment que porta aparellada la correlativa expansió mundial de les grans nacions burgeses occidentals. Posat béix el signe de la gran producció mecanitzada i de la concentració industrial (que amb el fenomen d'la proletarització en les grans ciutats procura a la classe obrera la base objectiva per a la seva presa de consciència col·lectiva) aquest període accel·lera la concentració i centralització del capital sobre la base del desenvolupament de les grans societats anònimes, de la creixent importància del capital bancari i del seu domini sobre el capital industrial i vice versa, fins a la fusió de tots dos amb l'aparició del capitalisme financer, que independitzant-se del procés de producció industrial propiament dit, mercè el joc determinant d'un mercat especulatiu de valors, i assegurant-se el control dels sectors clau de l'economia, esdevé cada vegada més fortament el motor real orientador del creixement econòmic de les societats industrials capitalistes.

Es desenvolupa així el procés de transformació del capitalisme de lliure competència en capitalisme de monopolis, procés que respon tant a les exigències del creixent desenvolupament tecnològic de les forces productives, com per la dinàmica de les lluites entre capitalistes independents, resultat amb l'eliminació o absorció dels febles i la concentració.

Solidaris d'aquest procés són els tendències dels nacionalismes econòmics i de l'imperialisme capitalista. El desenvolupament dels nacionalismes econòmics permet al capitalisme monopolista de cada país, sobre la base de l'identificació dels seus interessos amb els interessos nacionals, dominar l'aparell polític de l'estat per a assegurar-se l'explotació en exclusiva del mercat interior i la màxima penetració possible en els mercats estrangers, sent així -- que les lluites entre capitalismes nacionals apareguin com antagonismes entre nacions, i sense que això impedeixi que d'altra banda en el seu moviment d'expansió el capitalisme financer i monopolista tendeixi en tot el possible a la constitució de trusts i cartels internacionals per a millor controlar el mercat mundial.

Corol·lari i culminació d'aquest procés constitutiu del capitalisme de monopolis i del desenvolupament dels nacionalismes econòmics, a través del qual s'havia afirmat la supremacia industrial d'Anglaterra, fou l'imperialisme econòmic, amb l'expansió colonialista de les grans potències occidentals durant les tres darreres dècades del segle XIX, expansió que enmarcarà -malgrat invocar altres motivacions patriòtiques, culturals i fins i tot espirituals- l'expansió i desenvolupament dels grans monopolis amb l'apertura de nous mercats subordinats en els territoris colonials, i que acaba pràcticament a finals de segle amb la repartició del món entre les grans nacions europees i el jove imperialisme dels USA, aquest més inclinat als mètodes de penetració indirecta que no pas a la política d'ocupació territorial sense per ço renunciar a ella en les situacions crítiques en les seves zones d'influència.

Cal assenyalar l'importància històrica de l'imperialisme econòmic en la dinàmica del capitalisme industrial, en tant foren els mercats colonials d'importació-exportació els que, vinculant-se a l'elevat índex de progressivitat tècnica i a la força expansió demogràfica que durant aquest període caracteritzaren també el món occidental, possibilitaren el passatge des del capitalisme de llibre competència al capitalisme de monopolis i asseguraren la condició

tat del creixement econòmic dels països industrials capitalistes mercè als profits colonials i a l'acumulació de capital derivada d'ells. D'altra banda, i pel fet de que l'euge capitalista degut a aquests profits colonials permeté l'elevació del nivell de vida i de les condicions de treball dels proletariats metropolitans, l'imperialisme econòmic contribuï també a afavorir l'integració relativa de la classe obrera en les societats burgeses, i per tant, a donar estabilitat a l'estructura social d'aquestes societats. En aquest darrer aspecte, el procés politico-social se segueix, durant aquesta segona etapa del capitalisme industrial, la línia marcada per tres fenòmens essencials:

a) l'unificació dels interessos de les grans classes propietàries industrials i agrària, vinculats al desenrotllament del capitalisme com capitalisme de monopolis, el qual porta d'altra banda a que la gran burgesia dirigent renunci de fet al lliberalisme econòmic tot i conservant, en canvi, l'estructura política parlamentària de l'Estat, fent que d'aquesta manera s'accentuï encara més les contradiccions derivades del divorci entre l'econòmic i el polític, característiques del capitalisme;

b) la presa de consciència del proletariat, que les masses adquireixen cada vegada amb més claretat mesura que s'intensifica l'industrialització, consciència que s'enforteix amb la solidaritat viscuda en les lluites reivindicatives espontànies i que s'orienta ja des d'un principi vers una perspectiva internacionalista de la solidaritat obrera; aquesta presa de consciència del proletariat com classe explotada és un procés natural que esdevé fenomen sociològic revolucionari quan troba una base ideològica sustentada en les corrents de pensament socialista que s'obren pas en aquesta època, i especialment en la crítica marxista de l'economia capitalista i de les formes socioculturals de les societats lliberals burgeses, acabant per projectar-se orgànicament en la realitat social a través del sindicalisme i dels partits polítics obrers;

c) la degradació accelerada de les condicions de vida i de l'estatut social de les classes mitges precapitalistes -petits propietaris rurals, artisans independents, petits comerciants-, moviment que s'acompanya del neixement de noves classes mitges engendrades pel desenrotllament del caràcter social de la producció capitalista: burocràcia industrial, agents tècnics, intermediaris, representants de l'ampli circuit de producció i distribució, professionals lliures vinculats al creixement del capitalisme industrial, alta burocràcia estatal, etc. De la convergència d'aquests dos moviments és deriva, més que no pas un tipus nou de classe mitja, un conglomerat o agregat de categories socials sense homogeneïtat en les seves arrels tradicionals ni estils de vida, que per aquesta seva heterogeneïtat apareix, a diferència de la gran burgesia i del proletariat, com grup sociològicament indefinit i invertebrat, incapaç de jugar un paper independent en la dinàmica social.

Aquests tres fenòmens tendencials enmarquen i a la vegada condicionen un altre fet d'ordre propiament polític: l'aixamplament de la base representativa de la democràcia lliberal, iniciat a partir de mitjans del segle passat amb la progressiva abolició, en els diversos països europeus, de les trabes classistes populars, i que pren tota la seva força amb l'inserció de partits polítics obrers en el mecanisme parlamentari lliberal ja durant les darreres dècades del segle. Cal assenyalar que l'essencial d'aquesta extensió dels drets polítics a les masses populars tingué per elles només que una limitada significació pràctica, ja que si bé la democràcia lliberal aixamplà la seva base representativa, ho feu sense canviar en res el seu específic contingut burgès, en --

tant l'exercici dels referits drets quantitativament allargats a quedava constitutivament subordinat al manteniment de l'estructura econòmica capitalista d'exploatació, i per tant al respecte del poder econòmic de la burgesia dominant, de manera que aquestes pogués recórrer habitualment al sabotatge i mediatització de la vida parlamentària, i a les repressións polítiques quan aquesta deixava veure la possibilitat d'una amenaça per al status quo de la societat burgesa.

Fou doncs democratització purament quantitativa de l'estructura política lliberal la que obrí a una col·laboració estable dels partits obrers representatius, col·laboració que perllongava en el pla polític la tendència del sindicalisme obrer (excepte el de França, Itàlia i Espanya, preponderantment revolucionari) a integrar les masses obreres en les societats burgeses, subordinant la seva acció de classe al ritme de desenvolupament tècnic i econòmic del capitalisme. Tots dos fenòmens confirmaven i aprofundien la divisió ja existent en el moviment obrer entre les dues fraccions principals -la revolucionària, amb un sector d'orientació llibertària i anarquista i un altre d'orientació comunista marxista, i la reformista o socialdemòcrata-en que havia desembocat el procés de vinculació de la força sociològica del proletariat amb la pluralitat de corrents del pensament socialista. S'accentuà així la decaència del primitiu internacionalisme proletari, decaència que l'actitud nacionalista dels partits obrers reformistes davant la guerra del 14 (actitud que mostrava la seva integració en les respectives societats nacionals burgeses) acabà de plantejar de manera esclatant i a la Revolució russa de 1917 donà un nou sentit.

En el seu aspecte fonamental, aquesta incorporació de les masses populars organitzades en l'estructura social burgesa té un caràcter ambigu ja que si d'una banda representava un factor d'estabilització de la dita estructura, d'altra banda inseria en la mecanicapolítica del lliberalisme clàssic, regida per grups d'interessos locals, ideològics o corporatius burgesos, uns altres grups que com els partits obrers, plantejaven una reivindicació d'ordre classista oposada a la burgesia, malgrat col·laborar amb ella. S'instaurava així en la dinàmica de les societats burgeses la contradicció entre la participació (encara fos mediatitzada) de les masses en l'estructura política en Occident, no feia sinó reflectar la declinació real del lliberalisme polític com superestructura de les societats burgeses, provocada pel pasatge al capitalisme de monopòlis i la consegüent renúncia de fet per part de la gran burgesia al vell lliberalisme econòmic propi al capitalisme de lliure competència generalitzada, del qual havia estat expressió política adequada la democràcia lliberal.

Vinculada a aquest procés i alimentat-lo, la dinàmica sociocultural d'aquest període accentuà en les societats burgeses els dos fenòmens ja indicats en acabar l'etapa anterior:

a) el divorci entre la tasca abstracta del pensament burges lliberal i la realitat concreta del món històric, divorci que s'orienta cada vegada més vers un subjectivisme idealista que refusa la realitat com inintel·ligible, allunyant-se, a mesura que es realitza la transformació del capitalisme de lliure competència en capitalisme de monopòlis, de l'humanisme idealista i racionalista, fonamentador de la cultura primitiva;

b) l'expansió progressiva, especialment a partir de mitjans del segle XIX, de les diverses corrents de pensament socialista i de la seva penetració en la consciència de les masses obreres, l'afirmació com força cultural destacada, de l'anàlisi científic i la crítica sociològica del marxisme sobre el capitalisme i les

societats lliberals burgeses, anàlisi i crítica que apoiant-se en el materialisme filosòfic, crea un humanisme social tendint a interpretar i orientar la lluita de la classe obrera contra el mode de vida i les estructures socials capitalistes.

Prossegui així el procés de descomposició de la cultura burgesa en tant que instrument explicatiu i significador de l'aventura humana en el món i en tant també que cos dotat d'una certa unitat bàsica -el racionalisme idealista- malgrat el seu pluralisme. D'una banda l'especulació intel·lectual, incapaç de resoldre les contradiccions entre el procés objectiu de la civilització industrial capitalista i l'ideologia lliberal que volia servir-li de base racional humanista, busca refugi en actituds intel·lectuals i posicions filosòfiques que, evadint-se de l'experiència humana concreta, --cauen o bé en el conformisme social (filosofia professoral) i burocratitzada) o bé en la crítica romàntica i nihilista que reduïda a plantejos purament idealistes i mancada de tota perspectiva sociològica, fomenten la confusió entre els problemes essencials --de l'esperit humà i els que només són problemes humans contingents i històrics, confusió que a spvint transferia al nivell d'un pesimismo o fatalisme metafísic les simples contradiccions d'ordre històric, d'arrels socials i econòmiques concretes, pròpies de --les societats capitalistes, i que insolubles al nivell del capitalisme i de la seva ideologia lliberal, no ho són pas fatalment --des d'altres possibles perspectives humanistes.

D'altra banda i superant culturalment a les corrents llibertaries del socialisme (que errelaven les seves utopies en l'essència mateixa de l'humanisme burges: la fe en la raó i en la llibertat autònoma de l'individu), el marxisme relliga el seu anàlisi científic i la seva crítica sociològica de la realitat a una metafísica materialista que feia de l'home un ser absolutament social i per tant mancat de tota subjectivitat pròpia, i aquest fet marcà fortament l'evolució de la crisi de la cultura burgesa, en tant aquesta tendí a superar les seves contradiccions amb una reacció que volia ser d'afirmació de la llibertat individual enençada, de manera que la crisi de la cultura burgesa anés configurant-se entorn d'una oposició radical entre d'una banda, l'afirmació de les exigències pròpies de la dimensió social de l'home històricament encarnat, i de l'altra la defensa de la subjectivitat de l'home, --planteig que es radicalitzà més encara pel fet de que aquesta defensa de la subjectivitat prengué en els seus més alts exponents un sentit individualista i aristocràtic (per ex.: l'individualització biològica de Nietzsche o l'individualisme espiritualista --encarnat de Kierkegaard) que per la seva manca de realisme --històric resultaven impotents per a superar el planteig marxista de l'humanisme social integrant les seves exigències vàlides i els seus elements positius en una nova síntesi cultural sociològicament operant.

LA PRIMERA GUERRA MONDIAL

Aquest complex de tendències dominants --econòmiques, polítiques, socials, culturals-- configurava ja el panorama de la civilització industrial capitalista en començar el nostre segle i fou la seva dinàmica la que portà vers l'esclat de la primera guerra mundial, en 1914, a través d'una trajectòria caracteritzada:

a) per la dinàmica expansionista pròpia del capitalisme de monopolis i d'oligarquies financeres, que una vegada esgotada l'expansió colonial, derivà en la lluita aguda entre els diversos grups capitalistes a la conquesta d'un mercat ja limitat;

b) per la progressió del nacionalisme (com sentiment popular que feia possible mobilitzar les masses al servei de les empreses capitalistes amagades baix els temes de la grandesa nacional) i del

militarisme (esdevingut força autònoma amb una dinàmica expansiva pròpia basamentada en els seus lligams amb els grans monopolis industrials armamentistes i en la seva funció econòmica dins les societats capitalistes, en tant les despeses militars creixents representaven ja aleshores un fort element compensador respecte al subconsum social;

c) per la dinàmica de la dessigualtat de desenvolupament de les diverses nacions capitalistes que si en termes globals representava un focus permanent de tensions, es plasma a continuació de l'expansió colonialista en l'aparició de noves grans potències --- França, Alemanya, Estats Units --- amb possibilitats ja d'arrevatar a Anglaterra la supremacia industrial que fins llavors havia tingut.

Foren aquests elements els que essencialment crearen el procés de desintegració d'una Europa políticament equilibrada encara sobre l'armadura del que havia estat la cristiandat, armadura ja arcaica i precària en l'etapa del capitalisme de grans monopolis, creadora de tensions i contradiccions progressivament més fortes entre les diverses formacions nacionals. Procés de desintegració --- que a través de variades oposicions entre Alemanya-França, Alemanya-Rússia, Alemanya-Anglaterra, desemboca en la guerra del 14 amb l'enfrentament de dues coalicions, resolt en 1918 amb l'aplastament del poder alemany i la repartició del seu imperi colonial entre els vencedors --- especialment Anglaterra i França, l'eliminació de l'imperi austrohúngar, l'afirmació dels Estats Units com potència la més forta econòmicament del món en quant acreedora del bloc aliat triomfador, i finalment, el fenomen de la Revolució russa de 1917 que començant l'experiència de bastir la primera societat socialista de la història, apartava a Rússia del món capitalista industrial.

LA REVOLUCIO RUSSA DE 1917

Aquesta primera experiència socialista, amb la formació de la URSS, fou el primer fenomen d'autèntica ruptura estructural de la dinàmica de la civilització industrial capitalista, experiència que condicionada històricament per l'aïllament de Rússia, en cercleda pel món capitalista, i sociològicament pel fet de realitzar-se en un país en situació de subdesenvolupament econòmic tendí a crear un model social que tot i estar inspirat i informat pel pensament marxista, en poc correspondia als esquemes anticipats traçats pels pensadors socialistes del segle XIX i que es basamentava en la primacia donada als factors voluntaristes (la capacitat creadora d'una minoria revolucionària) sobre les condicions objectives que Marx havia indicat com pròpies del passatge al socialisme (fort desenvolupament industrial, dens proletariat amb clara consciència de classe), elements objectius que només assolien en la Rússia de 1917 un nivell rudimentari.

Aquests condicionaments històrics -sociològics i l'esmentada tendència voluntarista a que donaren lloc, feren que l'experiència soviètica, centrada des del principi en realitzar l'acumulació de capital necessària (i de la que disposaven ja les grans potències capitalistes industrialitzades) per a fer progressiva la societat russa, s'apoyés en una interpretació jacobina del pensament marxista-leninista -l'estalinisme--- caracteritzada per la concepció de la teoria i la direcció revolucionàries com privilegi d'un aparell d'especialistes i de la dictadura del proletariat sobre la burgesia com dictadura d'un partit únic sobre tota la societat inclòs les masses proletàries. Aquesta base ideològica del stalinisme, relligada a l'imperatiu tècnic de crear l'acumulació primitiva de capital i la infraestructura industrial imprescindible ---

per a fer marxar la nova societat, marcà l'evolució de l'experiència soviètica en el sentit d'una pèrdua de l'humanisme proletari-marxista reemplaçat per a un simple sistema de transformacions objectives de l'economia.

Fenòmens que en el pla sociològic s'encarnaren en el naixement d'una burocràcia política com basta dirigent del país i d'una pedagogia totalitària, que substituís la dialèctica oberta del marxisme, en el que es refereix a estructura ideològica de la vida social.

L'experiència marxista soviètica tingué una directa influència en la dinàmica immediata de les societats industrials burgeses, en primer lloc, revigoritzant les corrents comunistes del moviment obrer en els països capitalistes (a costa, especialment, de les altres corrents revolucionàries, de caire llibertari) i accentuant així mateix encara la seva oposició a les corrents reformistes, i consecutivament, en segon lloc, donant una nova orientació a l'internacionalisme proletari, que quasi reduït a un simple formulisme burocràtic on el seu planteig reformista a causa del fracàs dels partits socialdemòcrates davant la guerra del 14, apareix ara en el sentit de supeditar tots els moviments obrers de signe comunista als interessos de la URSS, fet aquest, que al postposar les condicions objectives per la revolució en cada país als imperatius de la política exterior soviètica, jugà objectivament com a factor contrarrevolucionari al costat del capitalisme internacional.

Amb tot, de manera directa o indirecta provocà un enfortiment de l'activitat de les masses populars, es relligà al fenòmen de l'activitat de la crisi econòmica en els països capitalistes ja quasi a l'endemà de la pau, després d'una breu etapa d'expansió exigida per la restauració del potencial econòmic destruït per la guerra. El fet de que aquesta restauració econòmica capitalista es realitzés accentuant la mecanització i racionalització industrials per a compensar així els efectes de l'alça de salaris fruit de les reivindicacions obreres, tingué per conseqüència, en relantir-se el ritme d'expansió, l'aparició de l'inseguretat laboral i l'atur forçós de grans proporcions en els països capitalistes, especialment en aquells menys desenrotllats industrialment o més fortament derrotats per la guerra, iniciant-se un nou procés de deterioració social que mantingué en peu la sensibilització reivindicativa de les masses assalariades, però sense arribar a unificar en una perspectiva política revolucionària al moviment obrer, que continuà dividit en dues grans corrents oposades irremediablement.

Afegim d'altra banda, que incrementant la concentració i centralització del poder econòmic, en mans dels grans monopolis i les oligarquies financeres internacionals, el desenrotllament capitalista accelerà la proletarització de les classes mitges i l'empobriment de la petita burgesia, víctimes directes de l'inflació derivada de la guerra i de l'expansionisme monopolista, que veuen amb inquietud i repentinament desaparèixer la seva autonomia econòmica i degradarse incessantment el seu estatut social. Fou aquest procés desintegrador accentuat el que feu de les classes mitges i de la petita burgesia la base social més forta del feixisme, que representa un nou fenòmen de ruptura en la dinàmica de les societats burgeses.

EL FEIXISME

El feixisme, que s'encarnà primerament en l'Itàlia de 1922, després en Alemanya amb l'adveniment d'Hitler en 1933 i finalment en el nostre país a partir de la sublevació militar de 1936, i que malgrat diferir en cada cas certs caràcters específics, respon a unes bases econòmiques, ideològiques i psicològiques comuns a totes tres experiències.

El feixisme, com ja hem insinuat, trobà la seva principal base sociològica i també els seus nuclis promotores, en el conglomerat heterogeni constituït per les classes mitges i la petita burgesia sotmeses a un procés de decadència per l'expansió dels monopòlis i del capitalisme financer, experiència que les inclinà vers una situació de descontent i ressentiment contra el gran capitalisme dels monopòlis i especialment contra allò que en ell hi ha de cosmopolitisme expansionista. Experiència que a causa de la referida heterogeneïtat característica d'aquests estrats intermediaris entre els dos extrems - gran burgesia i proletariat - de l'estructura classista, i que fa que hi manqui en ella una consciència de classe comú, els porta a prendre en estat latent actituds antiecapitalistes de caire reaccionari en tant, lluny de plantejar-se una superació de les contradiccions del capitalisme dels monopòlis i a partir de la dinàmica social real, tendeixen a refugiar-se en l'ideal d'un retorn al capitalisme primitiu de lliure competència, o, en el cas d'estrats supervivents del règim feudal de producció en l'altre ideal d'un retorn a les velles fórmules d'enquadrament corporatiu, signe d'estabilitat, si, però, també d'estancament.

Projeçant aquestes actituds latents, panades de realisme social en formes demagògiques que unien el llenguatge propi del pensament social revolucionari a les tradicions ideològiques de les antigues classes dirigents, el feixisme les integrà en el mite exacerbant del nacionalisme i de l'Estat nacional (de signe imperialista romàntic en Itàlia, racista en Alemanya, unitarista castellà en Espanya), mite que oferint la problemàtica econòmica i social real amb l'imperatiu idealista d'un Estat nacional absolut i trascendent, volia tàcticament resoldre aquella amb fórmules (corporativisme italià, nacionalsocialisme alemany, nacionalsindicalisme espanyol) que reflexant l'anticapitalisme negatiu i reaccionari de les classes mitges, pretenien posar entre parèntesis la lluita d'una imaginària nació homogènia contra el gran capitalisme cosmopolita. Planteig de pura mixtificació, com després haurien de comprovar amargament les mateixes classes mitges-sugestionades per la demagogia feixista, a mesura que el desenvolupament dels règims feixistes anava revelant, amb el progrés de la concentració industrial i financera i el reforçament de les posicions del gran capital i de les feudalitats agràries, el caràcter purament ideològic de les pretenses "revolucions nacionals" feixistes.

Aquest caràcter subordinat i no pas revolucionari del feixisme respecte al procés capitalista, s'arrela ja en el fet de que el seu triomf fou possible només que mitjançant la seva aliança amb el gran capital i les classes conservadores (gran indústria, oligarquia financera, feudalisme agrari, estaments militar i eclesiàstic deslliurats del poble), que si en principi veïeren amb inquietud la demagogia social del feixisme, ben aviat trobàren en ell l'instrument més adequat per a vèncer, però a la mixtificació i a la violència antifeixistes, als moviments de masses autènticament revolucionaris que en contextos de crisi econòmica i deterioració social apareixien com a força real i creixent per a les classes explotadores i reaccionàries. Afegint que d'altra banda contribuï a l'adveniment dels feixismes també la divisió del moviment obrer i la seva manca de maduresa i decisió polítiques, igualment manifestes en l'incapacitat del proletariat italià per a donar formes sociològiques a la conjuntura revolucionària dels anys 1919-20, en l'error de la socialdemocràcia alemanya a voler integrar el nacionisme en la tècnica política lliberal, i en les vacil·lacions de les forces populars espanyoles per a donar a la segona República, com tancament, la revolució social autèntica que exigia la realitat del país, en lloc de persistir en el liberalisme polític ja historicament inoperant i que no podia

fer sinó obrir les portes a una aventura feixista, tant més latent en quant podia comptar ja de sortida amb l'ajuda dels feixistes -- alemanys i italians.

Rel·ligant aquesta complexa basse sociològica amb el nacionalisme -- totalitari que li servia de resort psicològic, el feixisme prougué formes institucionals concretes apojant-se en una mística de -- l'honre providencial, que situat en un pla superior al de la pròpia doctrina, pogués justificar l'irracionalitat d'aquesta i a la vegada assegurar la cohesió i estabilitat del conglomerat heterogeni de forces socials contradictòries que feien possible l'experiència feixista.

Aquesta prenia així una fonamentació carismàtica i quedava sotmesa al principi determinant del comandament místic, que conferia al regim feixista una terribla religiositat, degradada amb l'usura del -- temps en un ritual convencional que portet al Cap intangible, entant que Verb encarnat de la veritat política, justificar tots els compromisos tàctics a que es veu obligat el règim en per a poder -- sobreviure, compromisos que estorrant els mites demagògics fundacionals, mostren cada vegada més clarament el caràcter verdader -- de l'estat feixista com instrument funcional al servei del gran -- capitalisme i de les oligarquies del diner i de la terra.

Cal, finalment, integrar, el fons en dels feixistes en la problemàtica sociocultural de la civilització industrial capitalista -- posterior a la primera guerra mundial i que està marcada:

a) d'una banda, per la crisi o depreciació moral de l'ideologia i les institucions lliberals, batudes de dalt abaix al llarg de quatre anys de contenda baix la pressió dels nacionalismes exacerbats, que donà lloc a un cert escepticisme respecte a les formes democràtiques, socialment propagat de manera ampla però als progressistes dels medis de comunicació de masses i que trobà el seu més alt exponent intel·lectual en el llibre "La decadència d'Occident" de Spengler, verdadera síntesi del pessimisme crític burgès, que tingué gran ressò en les èlites culturals europees i que davant una perspectiva apocalíptica entera a la decadència dels valors racionals de la cultura occidental, proposava per tota solució el retorn als valors de la terra i de la sang, l'exaltació dels llaços primaris i dels determinants biològics i racials, refusant enfrontar-se amb la realitat històric-social d'una civilització industrial de masses a la recerca d'una nova orientació de la cultura ajustada a perspectives realment democràtiques, del tot oposades al mandarinet aristocràtic del vell culturalisme burgès;

b) d'altra banda, per l'orientació dominant en el pensament burgès a partir ja de 1918 vers el plantejament aguditzat de la contradicció entre raó i realitat, entre llibertat de l'individu abstracte i fetalisme del social concret, entre la dimensió psicològica i la dimensió sociològica de l'home, en termes d'oposició radical entre l'home autèntic i la vida quotidiana concreta. Orientació que manifestant-se en les corrents existencialistes alemanyes i franceses continuadores de Nietzsche i de Kierkegaard, tendeix a descriure en una concepció de l'home com ser arbitrari -- ent en una situació històrica que no pot racionalment entendre ni dominar, i que per assolir la seva autenticitat es veu obligat a trencar tots els llaços que el lliquen amb la vida quotidiana de les realitats socials, considerada com vida de per si renyspreable, oposada a la vida de l'esperit i per tant com existència inautèntica i inintel·ligible.

Germinant en el si d'aquesta problemàtica sociocultural, el feixisme significà una resposta crítica a aquest dualisme rigid entre les exigències crítiques de la realitat històric-social objectiva i l'existència autèntica de l'home entesa com esperit lliure.

la realitat quotidiana, que en el fons no feia sinó plantejar en els seus límits extrems el refús de la raó com instrument ordenador de la relació entre home (home sotès a un horitzó històric-determinat) i món (món configurat històricament com civilització capitalista en crisi), i el recurs a l'intuïció, a l'instint, a l'associació com úniques fonts per a construir una noció de l'home autèntic com home siliat, solidari i antisocial. El feixisme no feu sinó completar aquest refús de la raó i de l'objectivitat. -- a. b una ideologia sociològicament relligada als elements reals de la crisi -depressió econòmica, deterioració social, subversió latent de les classes mitges, inmaduresa política del proletariat, inquietud sense horitzó de les castes tradicionals reaccionàries, por del gran capitalisme a l'amença potencial del proletariat-, derivant aquell refús de la raó vers l'afirmació de lites irracionals, emocionals, i instintivistes: raça, nació idealitzada, Estat nàtic, sostinguts per un culte patològic a la violència heroica que per a molts homes representava una forma d'omplir el buit que la degradació i denigració sistemàtica de la vida quotidiana, entesa com existència inautèntica i sense valor, creava en l'ambient sociocultural.

Es en aquest sentit que hom pot dir que el feixisme és una resposta ideològica crítica, falsa i en darrer terme agravant la crisi --a l'agonisme de la cultura burgesa, volen dir que en aquest sentit, foren les corrents de pensament burges dominants després de 1918 les que, refusant com inhumà tot condicionament històric i social de l'home i postulant un fatalisme aristocràtic de la cultura opacada al món de les tècniques i de les relacions socials, que reduïa la vida autèntica de l'home a una lectura solitari i insolidària del petit evangeli privat de la consciència individual, obriren les portes a les ideologies ríctiques del feixisme, que haurien de mostrar-se molt eficaces per a donar la màxima perfecció tecnocràtica i burocràtica a la violació de la història real i concreta dels homes i al retorn a una barbarie primitiva en l'ordre cultural.

Es aquesta mateixa problemàtica sociocultural i les abans esmentades tendències de degradació econòmica i deterioració social -- les que si d'una banda, com hem vist, preparen el camí a les aventures feixistes, de l'altra, condicionen també l'evolució de tots els països capitalistes a partir de 1918; evolució que es caracteritza a escala internacional per la palpable declinació en general d'Europa i particularment d'Anglaterra, i correlativa rent, per l'euge espectacular dels USA com primer país del món capitalista, i en l'interior de cada nació europea, per una multiplicació de vagues i conflictes socials derivades de la depreciació dels salaris obrers i dels consegüents tendències de subconsum i que manifesten públicament el discredit accentuat de la democràcia parlamentària i dels seus principis, impotents davant la degradació del clima social.

Apareixen també durant aquesta etapa immediata a la postguerra -- els primers brots de revoltes contra els imperis colonials (An la terra té que cedir terreny en la Índia, Egipte, Unió sud-africana els privilegis occidentals en Xina són també batuts en tot la línia; en el Marroc, Tunísia, Líbia novés la violència pot frenar els moviments de resistència colonialista etc.) i si bé, recurrentment alternativament a la diplomàcia obdida i a la força de les armes, les nacions colonialistes europees mantenen encara la seva dominació, no arriben a frenar de cap manera el procés de desintegració interna d'Europa, manifestant cada vegada més agudament les contradiccions derivades de la dinàmica del capitalisme financer de monopòlis i de la desigualtat de desenvolupament dels diversos nacionalismes econòmics capitalistes. Aquestes contradiccions i la pressió atecint de l'imperialisme econòmic i financer nord-americà, que desinteressa de la sort política i

Europa, explota el màxim la seva condició d'acredora respecte als altres països capitalistes recolzant-se en una política duanera rígida i proteccionista, porten finalment a la gran crisi econòmica dels anys 30, iniciada en els USA precisament i propagada d'immediat a tots els països capitalistes objectivament subordinats.

CAP A LA 2ª GUERRA MONDIAL

Aquesta gran crisi estructural del món capitalista, manifesta pràcticament la fi dels nacionalismes econòmics autònoms i l'interdependència objectiva existent entre totes les nacions burgeses en l'etapa de desenvolupament del gran capitalisme de monopòlis. D'altra banda, la crisi manifesta també de manera esclatant l'alt grau de descomposició del capitalisme en tant no trobà altra manera de resoldre les seves contradiccions que l'intervenció dràstica de l'Estat en la gestió de la vida econòmica, que fou el camí escollit per Roosevelt amb el seu "New Deal" de 1933, primera experiència seriosa de dirigisme estatal en un país capitalista altament desenvolupat que permeté aturar la crisi, estabilitzar les estructures econòmico-socials capitalistes i posar les bases d'una nova expansió capitalista, solució que es preparà en els alt o baix grau al restar de les nacions burgeses occidentals.

Coincidí aquesta gran crisi capitalista dels anys 29-33 amb la consolidació del feixisme italià com estat totalitari rigid i nació expansionista (guerra d'Abisinia), i amb altres dos fenòmens que havien de jugar fortament en la posterior dinàmica de la civilització industrial capitalista:

a) el fracàs definitiu de la República de Weimar alemanya, que vindria a ser un "test" expressiu del fracàs de la democràcia lliberal en tant que forma política impotent davant la crisi del capitalisme en un país en les seves contradiccions assolien caràcters aguts a causa d'una determinada conjuntura econòmico-social, fracàs que desembocant en l'adveniment del nazisme hitlerian, creixent quantitativament i qualitativament el pes del fenomen feixista en la realitat històrica del Occident capitalista;

b) la hegemonia progressiva dels stalinistes en la URSS, i posant-se sociològicament a les altres dues corrents bàsiques del marxisme-leninisme: la trotskista i la bujarinista, i que ideològicament representà una violenta accentuació de les tesis leninistes de la primacia de l'aparell dirigent velxovic sobre l'espontaneïtat humana real del procés històric-social, que el stalinisme projectà en el sentit de privilegiar cada vegada més l'econòmic a costa del social i de sacrificar radicalment l'aspiració de les masses a la llibertat, nervi de l'humanisme marxista, a una rígida suïssió a les circumstàncies interpretades per la burocràcia obrera que disposant del monopoli ideològic, tendia a fer del pensament marxista i de la seva dial·lectica crítica, un repertori de dogmes abstractes, adaptats i modificats en funció i a mesura dels objectius pràctics decidits a cada moment per la minoria dirigent.

Aquest procés hegemònic del stalinisme té els seus moments-claus -- en els anys 25-27, amb l'eliminació de la corrent trotskista, a continuació del fracàs de la revolució proletària alemanya que convertia en il·lusòria l'esperança en una revolució comunista europea en què es basava entesa la teoria trotskista de la revolució permanent; i en segon lloc, en el anys 29-30, amb l'eliminació de la corrent bujarinista, una vegada que la d'afeta de la revolució xinesa de --

1927 manifestà a ulls vista l'extrem aïllament de la URSS i l'amenaça latent d'una guerra, fenomen que afavorí la tendència staliniana a l'industrialització i col·lectivització de l'agricultura soviètica, enfront de la teoria bujarinista de l'edificació lenta i humana del socialisme en la URSS. Procés aquest que culminà amb els grans processos i "purgues" dels anys 37-39, que permeteren la co-

rrerent stalinista afiançar definitivament la seva hegemonia epoliantse- en el clima internacional de guerra imminent derivant de l'expansio- nisme hitleria i de les contradiccions del bloc capitaliste, i que -- procurà justificació psico-sociologica a l'eliminació dels nuclis bol- xevics que per qüestions de purisme ideològic podien obstaculitzar les maniobres diplomàtiques oportunistes -per ex. el pacte germanosoviètic mitjançant les quals la URSS intentaria dividir als seus potencials - enemics.

A partir d'aquests tres elements o fentmens -societats lliberals bur- geses en crisi, societat soviètica en plè desenrotllament industrial planificat, societats feixistes emportades per l'afany d'expansió-, - als que s'afegixen l'aïllacionisme polític dels USA i el militarisme imperialista d'un Japó adherit al bloc feixista, es desenrotlla la - dinàmica històrica rica en contradiccions (nacions capitalistes-URSS; URSS-feixismes-nacions capitalistes) que desemboca en la segona guerra mundial cristallitzant-se definitivament com lluita entre una aliança tàctica URSS-nacions capitalistes i el bloc de les potències feixistes I és dins d'aquesta dinàmica internacional dels anys 30 on cal situar el fentmen militar-feixista espanyol, verdader "test" històric que mos- trà d'una banda, l'expansionisme tant del feixismes (ajuda decisiva - d'Alemanya i Italia al franquisme) com de la URSS (liquidació física del POUM que presentava l'alternativa socialista i utilització del PCE i del PSUC per imposar a Espanya una política de lluita per la democra- cia burgesa: El "Front Popular", en el fonamental, idèntica a l'actual - de "Reconciliació Nacional" adoptada sota els imperatius de la Coexis- tència Pacífica) i d'altra banda, l'ambigüetat crítica de les democrà- cies capitalistes, que paralitzades per la doble por a la URSS i als - feixismes, i sense cap posició constructiva que oposar-les, acaben per afavorir a aquests darrers amb una no-intervenció que representava -- una intervenció real en favor del règim franquista.

CONSOLIDACIO DE BLOCS I TERCER MON

La segona guerra mundial del 39-45, en acabar amb l'aplastament de - les potències feixistes pel bloc aliat, obrí pas a una nova fase de la dinàmica de la civilització industrial capitalista, en tant el retorn - a la pau radicalitzà fatalment les tensions internacionals en una opo- sició a la llum del dia entre :

- a) d'una banda, la URSS que sortia de la guerra moralment enfortida --- pel formidable i decisiu paper que havia jugat en la derrota del -- feixisme, mostrant així el formidable progrés técnico-econòmic del pa- is, i també materialment reforçada mercè a la seva presència ideolò- gica i física de fronteres enfora, que fructificà en la creació d'un bloc de països socialistes en l'Europa Oriental, ampliat amb l'apa- rició de la Xina comunista, bloc que objectivament, reduint la seva ària d'expansió, minava la potencialitat econòmica i política del - món capitaliste en tant els països ara estructurats en règims inti- mament emparentats amb el de la URSS, es projectaven internacional- ment com absolutament subordinats a ells;
- b) d'altra banda, el món capitaliste de les nacions occidentals, ara - més particularment sensibles a la solidaritat d'interessos bàsics entre ells, posades endemés baix la rectoria pública i evident dels USA, indiscutible desdel moment en que fou solament la potencialitat econòmica nordamericana -- per ex. Pla Marshall -- la que feu possible la reconstrucció econòmica de l'Europa capitaliste de la postguerra i amb ella, la estabilització d'unes estructures socials burgeses - que sense aquesta urgent injecció de potencialitat material, es vei- en críticament amenaçades, tant més quant el començ de la postguc- rra, havia deixat endevinat, en la majoria de les nacions burgeses, l'amenaça potencial de renovació i ruptura social, provinent en -- gran part de les aspiracions nascudes en els moviments populars de la Resistència.

L'oposició entre aquests dos blocs socio-culturals, cada un dels -- quals tendeix a projectar-se en instrumentacions polítiques

riques, i militars particulars -OTAN, Pacte de Varsovia, COMECON, etc.-co ara de manera essencial tota la problemàtica internacional del nostre temps, plantejada en termes de guerra freda i -- l'antinguda dins d'aquest límit únicament per l'equilibri del terror-derivat del caràcter nuclear específic inherent a una guerra real avui. I dins d'aquesta problemàtica cal situar un fenomen nou i trascendental, l'aparició del Tercer món, com fruit del vigorós procés de descolonització, recol·lerat de manera imponent a partir de 1945, -- després de que l'experiència mateixa de la 2a guerra mundial signi i plasmi la decadència i descomposició de l'Occident capitalista- havia precipitat la saturació psicològica i sociocultural de la revolució dels pobles colonitzats, afavorint el seu ample procés d'accessió a l'independència nacional i a la sobirania política.

Aquest formidable moviment de projecció històrica dels pobles de col·los, alliberant-se de la seva situació de dependència i explotació colonial, produïó una perspectiva unitària amb la reunió de Bandung d'abril de 1955, que marca la presa de consciència, per part d'aquests pobles, i el rat de la seva acusada heterogeneïtat, d'una -- objectiva comunitat d'interessos en el pla mundial, dins el qual -- passen a constituir un grup característic que influeix decisivament en la dinàmica de la guerra freda, la qual a la vegada condiciona -- de manera directa les possibilitats de desenvolupament d'aquest antics territoris colonials esdevinguts pobles sobirans.

EL NEOCOLONIALISME CAPITALISTA: L'IMPERIALISME

En funció de la mundialització de la problemàtica històrica del -- nostre temps, la fi del colonialisme de les potències burgeses representa un fort cop per al món capitalista, no solament en quant -- reduïx automàticament la seva potencialitat econòmica i política -- sinó essencialment, en quant, accentua la seva crisi pel fet de -- que les revolucions nacionals dels pobles de color apareixen fent -- sent rel·liades a les exigències d'una problemàtica social de des- -- sarrotllament econòmic en aquests països que toca del tot amb els -- interessos dels grans monopòlis capitalistes i per tant de les na- -- cions burgeses que els representa, en tant aquestes -- en funció de -- l'estructura mateixa del món capitalista- tendeixen al seu creixement -- econòmic i a la seva expansió particulars sobre la base de -- subordinar les economies poc desenvolupades -- com les dels antics -- pobles colonials- a la dinàmica de les societats capitalistes alta- -- ment industrialitzades, especialment en el sentit de fer d'aquells -- països subdesenvolupats territoris funcionals productors de -- ingre- -- res materies i sones de privilegi en invertir profitosament els ex- -- cedents de capitals produïts pel plus-valor capitalista.

A la llum d'aquesta contradicció -- característica de la civilització industrial capitalista en el seu actual moment de crisi a escala -- mundial- cal veure el sentit del neocolonialisme capitalista del -- nostre temps, que consisteix en el control exercit pels grans trusts sobre el mercat mundial de primeres matèries (del que principal- -- ment depenen les potències subdesenvolupades) i recuperant el sosteni- -- ment de governs servils en aquests països, (o el cal imposant-los -- per les armes), i d'altra banda a plans estratègics d'ajuda econò- -- mica, pretén seguir mantenint l'explotació colonialista mitjançant -- una dominació rentable i profitosa sobre el procés de creixement -- econòmic de les joves nacions emancipades.

De manera tanible, aquest neocolonialisme capitalista d'avui, -- manifesta les contradiccions internes del capitalisme financer de grans -- monopòlis a través de les lluites sbrides i els conflictes -- tificant en sacacata entre les nacions burgeses entorn de -- ques colònies esdevingudes sones potencials d'influència econòmic.

tot dins un procés en el qual destaca, encapçalant el bloc de potències imperialistes i reemplaçant en el lloc preeminent que jugaren - en el passat les velles nacions europees, la política expansionista dels USA, representativa del capitalisme més avançat, que s'assegura a partir de la segona Guerra Mundial, no sols el domini de les noves nacions emancipades del "Tercer Mon" per la integració la dinàmica del capitalisme internacional de les burgesies nacionals sorgides - del procés descolonitzador (integració segons el model previament - consolidat en Amèrica del Sud), sinó també, posicions d'avantatge - de cara a l'exploració dels propis mercats de les restants nacions - imperialistes, objectivament subordinades als monopolis ianquis.

Aquesta explotació ianqui sobre la resta del món anomenat "lliure" (actualment, el 50% de les riqueses de la Terra estan controlades - pels EEUU, que representen el 6% de la població mundial), topa d'immediat amb la mateixa existència i promoció històrica dels pobles - subdesenvolupats. Els moviments nacionalistes d'aquests països, -- descobreixen ben aviat en l'imperialisme ianqui el principal enemic. Ja no serà, com en el passat, la burgesia integrada al joc imperialista), l'hegemonitzadora de la lluita nacional. Els moviments d'independència d'aquestes nacions prenen un caràcter marcadament anticapitalista. Dirigits per les respectives classes treballadores, passen a enfortir les forces que lluiten per la Revolució Socialista Mundial.

Mentrestant, incapaç per altres medis de frenar l'avanç popular, l'imperialisme, expressió de la crisi actual del món capitalista, sotmès al esclat incessant de les seves propies contradiccions, s'entrega al desplegament de la seva estratègia de violència: al bastiment de bases militars arreu del món i al finançament d'expedicions militars lluny de la metròpoli.

Aquesta política del imperialisme ianqui, concretada en aquests - moments en la brutal agressió i genocidi de que es objecte el poble del Viet-Nam, demostra claríssimament la inviabilitat, per suicida, del manteniment d'una política de "Coexistència Pacífica" perquè justament "en període d'explosió tecnològica, és evident que no és possible congelar la relació de forces. Un sistema té de desenvolupar-se a costa de l'altre. No és possible viure al costat dels Estats Units sense haverli obligat per la força, mitjançant la creació de noves - relacions de forces, a renunciar a la seva pretensió de dominar el - món", en aquest sentit s'expressa la Organització Latino-Americana de Solidaritat reunida a Cuba, i, declara: "Si els pobles se saben unir i actuar per derrotar als Estats Units en Viet-Nam, s'evitarà la guerra general. Per això, altres fronts, altres Vietnams deuran obrir-se per dispersar les forces dels Estats Units i obligar-los a retrocedir."

En darrer terme, dels moviments revolucionaris en cada país del - món dependrà el trobar les formes adequades per a combatre victoriosament el imperialisme, contribuint d'aquesta forma a la causa de la Revolució Mundial. Moviment revolucionari que deuran, en tot moment, ajustar-se a un anàlisi científic de la realitat històrica i geogràfica en la que operen.

Aquí la contradicció forces productives-relacions de producció es situa, ja, a nivell planetari. L'imperialisme es la fase superior del desenvolupament capitalista. Però la lluita de classes, fruit d'aquesta contradicció, adopta diferents formes segons les característiques peculiars de les bases econòmiques en què desenvolupa. En definitiva la resposta a plantejar en fron l'imperialisme, - si ho preu dimensió mundial, deu caracteritzar-se per una armonització de les diferents estratègies nacionals, desde les adoptades pel proletariat dels països neocapitalistes fins l'utilitzada per la lluita anti-ianqui al sud-est asiàtic. (SEGUEIX A LA PRIMERA PÀGINA)